San Ġorġ Bażilika:
Ħamsin sena mill-ġrajja (2)

Fi programm speċjali mtella' fuq l-istazzjon *Leħen il-Belt Victoria* nhar il-Ħadd 5 ta' Ottubru 2008, fl-okkażjoni tal-ħamsin anniversarju tal-bażilika Ġorġjana, Francesco Pio Attard intervista lil **Paul M. Cassar**, eks-segretarju ġenerali tas-Soċjetà Filarmonika La Stella u membru fi ħdan il-komunità parrokkjali tagħna. Hu tkellem magħna fuq it-tifkiriet sbieħ tiegħu ta' ħamsin sena ilu, meta San Ġorġ sar bażilika.

It-Tieni Parti ...jaqbad mill-aħħar ħarġa

Festi ċelebrattivi f'Jannar 1959

Min-notamenti illi għandi ta' dawn is-seduti jirriżultali li oriġinarjament il-festi kellhom isiru s-Sibt 27 u l-Ħadd 28 ta' Diċembru 1958. Imma nqalgħu xi intoppi illi m'għandix irreġistrat x'kienu; ma nafx hux ma' l-Isqof jew ma' xi awtoritajiet ta' l-Istat li forsi ma setgħux jattendu, għalkemm l-Isqof kien il-mistieden prinċipali li taħt il-presidenza tiegħu ridna li jsiru l-festi kollha. Il-mewt ta' Piju XII fil-bidu ta' Ottubru wkoll fixklet ħafna. Aħna wkoll ridna nonoraw il-memorja tiegħu, u fil-fatt kienet il-bażilika tagħna illi ma' Għawdex kollu ħabbret il-mewt tiegħu, għax hu l-uniku papa li ffirma digriet ta' waħda mill-bażiliċi ta' Għawdex, kif turi għal dejjem l-arma tiegħu 'l fuq mit-tribuna u f'riġel il-koppla. Minħabba dawn iċ-ċirkustanzi kollha li ma kellniex kontroll fuqhom iddeċidejna li nipposponu kollox għas-Sibt 10 u l-Ħadd 11 ta' Jannar 1959.

Bħala programm konna ddeċidejna li nagħmlu programm mużikali l-*Oratorju Don Bosco*. F'dak iż-żmien is-Soċjetà ma kellhiex post tagħha fejn ittella' l kunċerti: il każin anqas biss kellna fejn nagħmlu kunċert fil-kumdità, ħlief żewġt ikmamar li nehhejnielhom il-ħajt ta' bejniethom. Dak iż-żmien l-*Oratorju Don Bosco* kien iċ-ċentru tar-Rabat, għax hu biss kellu sala kbira u ħelwa. Għalhekk kollox sar l-Oratorju, kif kien normalment isir f'okkażjonijiet bħal dawn, anki meta żanżanna l-istrumentatura ġdida f'dik l-istess epoka wkoll jew meta fakkarna ċ-ċentinarju ta' San Ġorġ, użajna l-Oratorju, li kellu rabtiet mal-parroċċa tagħna. Niftakru li Dun Pawl Micallef kien dejjem ġo San Ġorġ bħala sagristan maġġur, u l-istess Oratorju fetaħ qrib San Ġorġ, l-ewwel fi Strada Karità u mbagħad fi Strada Mons. Farrugia.

Iddeċidejna wkoll li dak il-programm ta' l-Oratorju jingħalaq bl-innu ta' Giardini Vella *A San Giorgio Martire*, li l-versi tiegħu kitibhom il-Prof. Luigi Billion. Dak hu innu immortali, li jagħmel il-ħruġ ta' l-istatwa ta' San Ġorġ eċċezzjonali u spettakolari. Imbagħad ħassejna li l-Ħadd fil-għodu kellna nagħmlu marċ: qabel konna ħa nagħmluh fil-għaxija, imma meta ppostopnejna l-programm biddilna l-ħsieb u dehrilna li l-marċ aħjar nagħmluh fil-għodu sabiex fil-għaxija mbagħad nagħmlu dimostrazzjoni kbira li twassal lill-Isqof mill-Palazz għall-bażilika ta' San Ġorġ, fejn ġie biex jintona t-*Te Deum* għall-ewwel darba fil-bażilika l-ġdida. U fil-fatt saret dimostrazzjoni kbira bl-Isqof mill-Palazz sa hawn. U sar programm fil-Pjazza aktar tard. Fil-knisja ma sarux akkademji, imma kien hemm din il-funzjoni tal-Ħadd li fiha nqara d-digriet, sar diskors ta' l-okkażjoni u ġie intonat it-*Te Deum*.

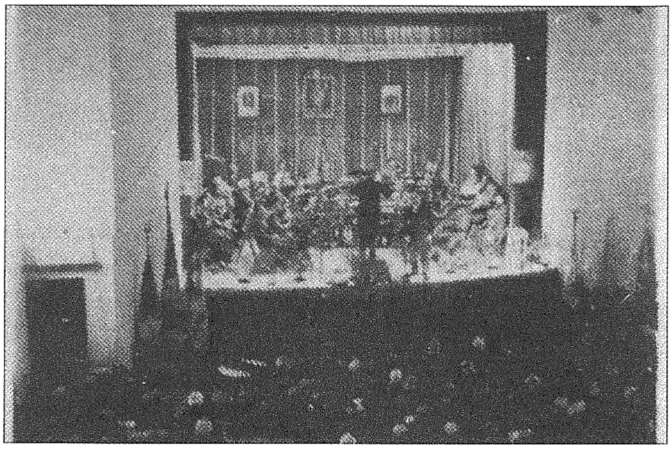

Dehra tal-kunċert li sar fl-Oratorju.

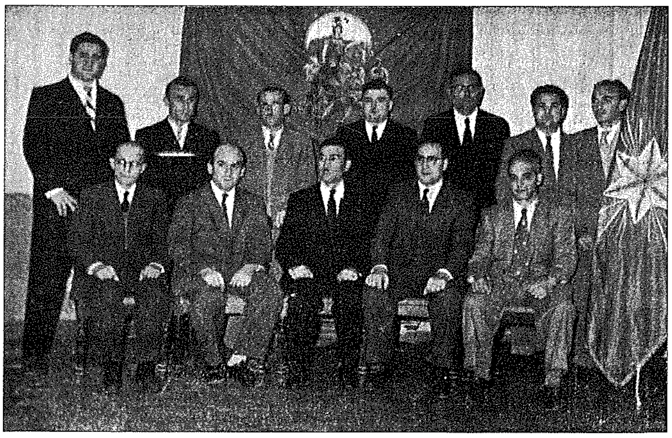

Il-kumitat tas-Soċjetà *La Stella* li kien responsabbli għall-kisba tal-bażilika l-ġdida u l-festi ċelebrattivi ta' l-1959. Mix-xellug għal-lemin, fuq wara: Ġużeppi Cassar, Francesco Bezzina, Ġorġ Attard, Ġorġ Camilleri, Pawlu Pace, Ġużè Attard u Ġorġ Grech Cassar; fuq quddiem: Ġanni Galea, Paul M. Cassar, Ġużè Cefai, Ġorġ Galea u Ġużè Mercieca.

TELEFUNKEN TELEVISION

THE VERY LATEST WITH THE NEW MAGIC BAND

Agent:
L. Mifsud, 330, Prince, of Wales, Sliema.

Sub - Agent:
A. Farrugia Ellis, 134, Racecourse Str., Victoria.

Kuncert Vokali - Strumentali

MILL-GHAQDA MUŻIKALI T'GHAWDEX
"LA STELLA"
B'KOMMEMORAZZJONI TAL-ELEVAZZJONI GHAD-DINJITA' TA'
BAZILIKA
TAL-KNISJA PARROKJALI TA' SAN GORG M. M.
FL-ORATORJU "DON BOSCO" - VITTORJA
Is-Sibt 10 ta' Jannar, 1959, fil-5.30 p.m.
TAHT IL-PRESIDENZA GHOLJA TAL-
Ecc. Tieghu Mons. Gius. Pace, D.D., J.C.D., Ph.D. Prel. Dom.
ISQOF T'GHAWDEX

Il-faċċata tal-programm tal-Kunċert Vokali-Strumentali, fl-*Oratorju Don Bosco*, is-Sibt 10 ta' Jannar 1959.

L-arċipriet Mons. Mikiel Cefai

L-arċipriet Cefai kellu ħafna umiljazzjonijiet minħabba li kien iħobb lil San Ġorġ. Hu kien bniedem serjissmu, studjuż, assidwu għall-affarijiet tal-parroċċa, fejn kont issibu dejjem anki biex iqarar. Kellu serjetà tremenda, prudenza u dinjità li titlob ir-rispett ta' dak li jkun. Għalkemm kien mill-Qala, l-affarijiet ta' San Ġorġ kien jagħmilhom minn qalbu u b'ċerta diplomazija. Ċert li fid-digriet għen ukoll lill-isqof Pace fuq x'għandu jintbagħat Ruma sabiex il-Kongregazzjoni fil-Vatikan setgħet tniżżel ċerti dettalji fuq San Ġorġ fid-digriet tal-bażilika l-ġdida. Dawn il-kwalitajiet sbieħ tiegħu kienu ġejjin ukoll mill-arċiprieti ta' qablu, li kellhom l-istess serjetà u mħabba partikulari lejn San Ġorġ. Fil-fatt waqt l-arċipretura ta' Mons. Mikiel Cefai saru affarijiet kbar fil-knisja, fosthom id-dekorazzjoni u l-pittura... Kien stinka ħafna biex ġie l-pittur Gian Battista Conti, u hu wkoll li fassal miegħu s-suġġett ta' l-Apokalissi għall-koppla. Ħadem dejjem minn wara l-kwinti fejn ma setax jiddistingwi ruħu favur San Ġorġ. Dan kollu għamlu għax kien jaf li l-ġid parrokkjali li kien qed jagħmel, kien qed jagħmlu minn San Ġorġ. Il-"leminija" tiegħu, li kien jgħinu ħafna, kien Mons. Anton Grech Vella.

"Leħen il-Belt Vittorja"

L-ewwel promutur ta' dan il-ġurnal kien il-mibki spiżjar Ġorġ Galea. Hu pprova jgħaqqad xi nies miegħu u nedewh, imma bħalma jiġri dejjem wara ftit miet l-entużjażmu tal-bidu. Billi kien f'isem is-Soċjetà u jien kont diġà segretarju f'dak iż-żmien, indħalt għalih. Konna nistampawh Malta, il-*Lux Press*. Ġorġ Galea eventwalment kellu jħalli l-kumitat għax ġie elett deputat fil-Parlament Malti, u fl-istatut kellna minn dejjem li ma ndaħħlux politika fis-Soċjetà. Jekk ir-riedni bħala editur waqgħu fuqi. Ma kontx nista' nirreġistra ruħi, għax kont naħdem bħala bibljotekarju u kien hemm klawsola dak iż-żmien li jekk tkun mal-Gvern ma tistax tkun editur ta' ġurnal simili; allura niżżilna isem ieħor. F'*Leħen il-Belt Vittorja* konna niktbu fuq diversi suġġetti, anki kontra l-pulizija, speċjalment fuq il-provokazzjonijiet li kienu jsiru f'Santa Marija. Ma konniex nibżgħu nagħmlu r-rapporti fuq nuqqasijiet li kienu jsiru u konna nibagħtu kollox lill-Kummissarju tal-Pulizija.

Bażilika tassew artistika

Il-qafas tal-bażilika kif nafuha l-lum nafuh lil Mons. Alfons Maria Hili, li fost il-monumenti illi għandna fil-knisja insibu wieħed f'ġieħu. Hu kien li tħabat biex il-knisja jkollha n-navi fis-snin tletin. L-ikbar diffikultajiet biex isir it-tkabbir kienu fuq in-naħa tal-lemin, int u tħares lejn il-faċċata, fejn hemm Triq San Ġorġ, għax hemm il-knisja ma kellhiex proprjetà tagħha. Fuq in-naħa tal-Vanġelu, fuq ix-xellug, kellha z-zuntier tagħha, imma n-naħa l-oħra kien hemm triq u flokha riedu jagħmlu n-navi. Wara ħafna taħbit irnexxielhom idaħħlu d-djar 'il ġewwa biex fetħu n-navi dik in-naħa u għamlu t-triq. Il-knisja damet ħafna b'ġenb wieħed; fil-fatt kienu ħarġuha li "San Ġorġ ħa jibqa' bi ġwejnaħ wieħed"! Imma San Ġorġ flok ġwejnaħ wieħed għandu tnejn, tar, u tar fuq kulħadd! Bix-xogħol li għamlu dawk kollha li jħobbu lil San Ġorġ, hu seta' jkun il-parroċċa distinta li verament jixraqlu li jkun.

It-tribuna ta' Pisi

It-tribuna damet ħafna biex waslet, qabelxejn għax kien hemm ħafna diffikultajiet fuq x'ħa jsir u mhux ħa jsir. Aħna mill-ewwel ħsibna li biex ikollok dan id-distintiv ried ikollok xi ħaġa li tidher ukoll, barra t-titlu. U t-tribuna hi l-iktar ħaġa evidenti. Imbagħad kien hemm il-problema ta' fuqhiex ħa naqgħu. Biex saret it-tribuna saru ħafna preparamenti bil-kartun biex jiġi kkalkulat il-kobor tagħha, u min jaf kemm konna nagħmlu esperimenti fil-knisja bil-lejl biex naraw biha hix ħa titgħatta l-arzella jew, agħar u agħar, tintmess il-prospettiva ġenerali tal-knisja. Biex għamilna din il-biċċa xogħol kien ta' għajnuna kbira Anton Saliba, Ġorġjan entużjast u dilettant ħafna tad-disinn; dan kellu sens kbir ta' proporzjon. Id-deċiżjoni waqgħet fuq li ma nistgħu nagħmlu xejn aħjar minn kopja f'minjatura ta' dak li hemm fil-Vatikan: it-tribuna ta' Bernini.

Mudell oriġinali ta' Carlo Pisi għat-tribuna l-ġdida tal-bażilika ta' San Ġorġ. L-idea mbagħad twarrbet biex intgħażel il-mudell tal-Bernini li jinsab fil-Vatikan.

Billi Pawlu Pace kumbinazzjoni kien miżżewweġ lit-tifla tal-Professur Carlo Pisi, li kellu ġa xogħlijiet oħra f'San Ġorġ, bħall-*Via Sagra*, dan indaħal biex għamel din il-biċċa xogħol tassew artistika. L-ewwel li saru l-bażijiet u għamlu żmien twil waħidhom, għax

jissokta f'paġna 14...

...jaqad minn paġna 9

mhux lakemm tlesti proġett bħal dan fi fti żmien u l-introjtu għall-knisja ma kien jiġi minn imkien ħlief mid-donazzjonijiet tal-parruċċani tagħna u mill-ġbir li kien iħobb jagħmel il-prokuratur Dun Anton Grech. Anki biex tqiegħed l-altar maġġur iktar kmieni tħabtu ħalna nies, kif juru bosta ritratti tat-tqegħid tiegħu.

Messaġġ f'dan l-anniversarju

L-awgurju tiegħi hu wieħed: Kunu verament Ġorġjani, mhux fil-festi ta' San Ġorġ biss, imma matul is-sena kollha! U għall-funzjonijiet tal-knisja, speċjalment dawk li hu marbut jattendi għalihom l-Isqof tagħna bħala dekan tal-kolleġġjata, attendu numerużi. Dawn huma mumenti li jiddistingwu l-parroċċa tagħna mill-parroċċi kollha ta' Malta u Għawdex. Ejjew ma ninsewx li dawk li tħabtu qabilna biex San Ġorġ ikollu l-post eċċezzjonali, dinjituż u ġust li għandu l-lum. Infittxu li nħobbu lill-parroċċa tagħna u nissieltu għad-drittijiet tagħha kif issieltu missirijietna...

Paul M. Cassar kien segretarju/teżorier ġenerali tas-Soċjetà La Stella *bejn l-1966 u l-1992, u president tagħha fl-1993. Bejn l-2000 u l-2003 kien ukoll sindku tal-kunsill lokali tal-belt Victoria.*

Pawlu Pace josserva x-xogħol fil-post fejn inħadmet it-tribuna, għand id-ditta *Belfiore* f'Ruma.